

A' Kötet' Foglalatja.

<i>Petrarka' Remetesége.</i>	<i>208</i>
<i>Kachimir vagy az ártatlan Hegyek. . .</i>	<i>215</i>
<i>Fata Morgana. Eggy természeti Tü-</i> <i>mény.</i>	<i>220</i>
<i>A' Nemzetek' külömb-féle Szokása a'</i> <i>Házasodáskor.</i>	<i>226</i>
<i>Anekdoták.</i>	<i>277</i>
<i>Epigrammák.</i>	<i>281</i>
<i>Lalage Kleift szerént.</i>	<i>284</i>

A' Vallás' Szeretetre-méltó - vólta.

Tartózkodva merünk első Bé-lépésünkkel kellemetes Olvasónéink' Társaságokban egy olly Tárgyról beszélleni, a' melly fokaknak Szemeikben, leg-alább első Tekintettel, fontosnak ugyan, de szomorúnak, komornak, vagy helytelennek fog tetszeni; vagy talán a' mellynek Választásán némellyek nevetni, és gúnyolódni fognak. Érezzük mi, melly Veszedelemnek vagyunk ez által ki-téve, tudván azt, hogy az Emberek' Ítélete, valakinek Érdeme és Tehetsége felől leg-in-kább annak első Lépése által határoztatik meg.

Meg-győzi még is Félelmünket érdemes Hazánk' Leány' Tudomány-kívánásokon, és az Igazhoz, Jóhoz, és Széphez-való Buzgóságokon épült helyes Bízodalunk; és remélnjük, nem vádolnak avval, hogy kedvetlen, és komor Matériát adtunk Olvasásokra, ha Figyelmetességeket meg-nem vonják tőle.

Az a' fétét, és komor Mód, a' mellyel a' Vallást szokták elé-adni, Oka kétség-kívül annak, hogy mi a' Vallás' Képzeletével mindenkor szomorú és kellemetlen Képeket, és Gondolatokat kötünk-öszve, és hogy víg Orzával nem gondolkozhatunk felőle. Akkor folyamodunk rendszerint a' Valláshoz, midőn Szerentsétlenségben vagyunk, midőn a' Nyavalyák az Agyhoz szegeznek, midőn a' Tűz, Ar-víz, Fergeteg Vagyonunkat, és Életünket Veszedelemmel fenyegeti, midőn kedves Szüléink', Házastársaink', Gyermekünk' vagy Barátink' Sírjok felett vígafzalatlanúl siránkozunk; midőn a' Lelki-esméret szorongat, és szomorú Gondolatok nyugha-

hatalanná téfzik Lelkünket. Azomban soha sem gondolkozhatunk helytelenebbül a' Vallás felől, mint ezen szomorú, és fetét Óráiban az Életnek! Lehetetlen, hogy illendően foglalatoskodhassunk az Istenről, és a' magunk' Helyhezteséséről-való Gondolattal, ha nem vagyunk alkalmasok arra, hogy tsendesen vizsgáljuk magunkba, és Lelkünk' és Indulatink' Allapotját meg-visgáljuk. Haragosnak, kegyetlennek, bozsfú-állónak, rettenetesnek véljük az Istenséget, midőn Nyúghatatlanságok, és Félelmek közt vagyunk, midőn Szenvedések, és Nyomorúság által Lelkünknek természeti Tsendessége fel-forgattatott. . . . Hogy Szeretettel-találjuk a' Vallást, foglalatoskodjunk avval Lelkünknek víg, és tsendes Allapotjában, midőn az Igazat meg-foghatjuk, egyenes és nemes Szívvel; már előre meg-kell győződni felőle, és Sajátinká tenni azon Érzékenységeket, a' mellyeket tőlünk kíván, és belénk önt, hogy Tsendességet, és Vígafztalást meríthessünk belőle a' Szenvedés' Oráján, és hogy egyáltalában an-

nak jóltévő Bé-folyását érezhessük egész
Életünkben.

Engedjék-meg tehát kellemetes Barátné-
ink, hogy eggynehány Leveleket áldozzunk
annak a' Tárgynak, a' melly olly igen tar-
tozik Szívünkre. Vegyék Kezeikbe azt, Lel-
keknek víg és tsendes Allapotjában, és füg-
gefzék szép Szemeiket, és Figyelmetessé-
geket Olvasására.

* * *

A' ki az Istennek, mint jóltévő Terem-
tőnek, és bölts Igazgatójának mind annak,
a' mi teremtett, Lételéről elevenen meg-
győztetett; szükségesképpen által-látja azt-
is, hogy mi-is Emberek egészzen töle-füg-
günk, hogy minden, a' mi történik, az ő
bölts Vigyázása, és jóltévő Intézése alatt
történik; hogy az Ember' Bóldogsága az ő
Akaratja, mivelhogy olly fényes Tehetsé-
gekkel ruházta-fel őtet, és hogy ha ebben
az Életben nem olly bóldog, a' millyen Ter-
mé.

mészetéhez , és Erejéhez képest lehetne , a'
Síron túl , más Életben éri-el aztat.

Ezeket együtt-véve épül az , a' mit
Vallásnak nevezünk , de a' mellyről fo-
kan befzélnek , a' nélkül , hogy helyes Kép-
zeletet kötnének-öfzve véle.

Midön okoson azt mondjuk valakiről,
hogy Vallása vagyon , azt értjük allatta

Elsőben , hogy által-látja , melly Hely-
heztetésben vagyon , mint okos Teremtés , a'
leg-főbb Valósággal ; hogy tudni-illik az Is-
tentől vette Életét , Erőit , és Tehetségeit,
hogy az Isten bölts Öltalmazója , és Kór-
mányozója mind annak , a' mi van , hogy
az Isten a' Virtusnak , mint a' Bóldogság-
leg bizonyosabb Eszközének Követését pa-
rantsolta , és meg-jutalmaztatja azokat , a'
kik ezen Eszközzel élnek , örökké állandó
Bóldogsággal ; valaminthogy ellenben azok,
a' kik a' Virtusban , és Jóságban nem gyako-
rolják magokat , Bóldogtalanságoknak önnön
magok Okai.

Másodszor, hogy örül ezen fontos, és jó Helyheztetésén, hogy Háládatossággal, és belsőképpen érzi, melly nagy az okos Lelkü Embernek Betsi, hogy Alatsonyság, és gyalázatos Dolog, azon Tehetségekkel, és Tökéletességekkel, a' mellyeket nekünk a' Teremtő a' Jónak, és Virtusnak Követésére adott, visszafá-élni, mások' Kárára, és Nyomorgatására fordítani, vagy úgy élni vélek, hogy útólyára Meg-bánás kövesse azokat.

Harmadszor, hogy minden Tselekedeteit, és Fel-tételeit-is úgy intézi, hogy a' Virtust meg-ne fértse, a' melly eggyedül Elfköz Bóldogsága', és Tsendessége' Elérésére.

Tehát az Istenre nézve-való Helyheztetésünknek Esmérete, annak Nagyra-betsülése, és ezen Nagyra-betsülésnek Magunk-viselete által-való Ki-mutatása fő Részai a' Vallásnak. A' ki eggyyel bír, a' mással nem, vagy buta, vagy Képmutató. Már

Már most kellemetes Barátnéim! arra a' helyes és éles Érzésre kényszerítem, a' mellyel olly bőven fel-ruházta Nemeket, a' jó Anya Természet; vizsgálják-meg az által, ha nem véghetetlen gyönyörűséges, és jól-tévő Következései vagynak-é ezen mi Hely-heztetésünk' Nagyrabetsülésének? Engedjék-meg, hogy némelly Virágokat fzedjek azok közül, a' mellyek a' Vallás' Útján olly gaz-dagon, és olly szépen virágoznak, hogy Figyelmetességeket annak Gyönyörűségeire fel-indíthassam, és arra serkentessem, hogy ezen Kellemetességekkel meg-tetézett Útat kövessék.

Ha Vallásom vagyok, a' fellyül-írt Érte-lemben, tudom azt, hogy minden, még leg-titkosabb Tselekedetimmél-is, minden I-gyekezetimmél és Gondolatimmál Bizony-ságom vagyok, a' kinek Kedvét, és Jóvá-hagyását meg-nyerni méltán leg-fontosabb Kívánságom. . . tudni-illik az Isten, a' leg-igazságosabb Biró. . . Melly Szívet-eme-lő, és gyönyörűséges Gondolat! . . . A' ré-

gi Pogány Skótusok, és Irlándusok, a' legnagyobb Dolgok' Végbe-vitelére, és a' legnagyobb Vitézségre indítottak-fel a' Vefze-
delem' közepette, az által a' Képzelet által, hogy meg-hólt Attyaiknak Lelkei Vitézsé-
geknek Szemléloi a' Felhőkből. Ezen Kép-
zelődésnek Nyomdokait még az ő Énekek-
ben-is fel-tartották. A' Hadi-Sereg kedves,
és tisztelt Királyja', vagy Vezérje' Jelen-léte
által a' leg-dítsőségesebb Tselekedetek' Kö-
vetésére buzdíttatik-fel. Melly hatalmasan
ferkenti-fel a' jó-igyekezetü Ifjat fzeretett
Szüléinek Szemlélése, és Jóváhagyása a'
Szorgalmatosságra, és jó Maga-viseletre!

Hát én, a' kinek a' véghetetlen, örök,
Eget, és Földet biró Isten, a' Szeretettel
tellyes, és jóltévő Attya az Embereknek
Tselekedeteimet, és Gondolataimat szemlé-
li; ne indíttassam-é fel az által a' leg-jobb
Dolgok' Gyakorlására? ha a' leg-ketsegte-
több Gyönyörűség, hízelkedő Ruhájában tsa-
logat-is Útjára; ha a' leg-hatalmasabb Ural-
kodó ajánlja-is Királyi -Székét, vagy a' Kín-
zó.

z6-helyet , hogy valamelly Alatsynys6gra
 b6rjon : Az Isten Szeml6l6m ! Ezen
 Gondolat el6tt el-t6nnek mint az 6rny6k,
 a' Kir6lyi-Sz6k , K6nz6sok , Gazdags6g , 6s
 Gy6ny6r6s6gek ! Mag6nos Szob6mban , mi-
 d6n egy nyomorgattatott 6zvegynek 6-
 gy6t , az Er6 , 6s Hatalom ellen 6ltalma-
 zom , a' leg-v6resebb Hartzban , mid6n Ha-
 z6m 6ltalm6t k6v6nja t6lem , t6mogat ezen
 mindenhat6 Gondolat , hogy Retteg6s n6l-
 k6l tartom az Igazs6g' M6r6-ed6ny6t , 6s
 meg-vetem a' V6fzedelmet , mellyet az El-
 lens6g s6r6 Rendjei k6fz6t6nek 6letemnek .

Ha leg-helyesebben v6fzem-is v6gbe K6-
 teless6geimet , meg-eshetik m6g-is , hogy az
 Emberek 6ltal r6galmaztatom , 6s nyomor-
 gattatom . Minden fel6l Bar6tok , Segedelem,
 V6gafztal6s n6lk6l az eg6llz Vil6gt6l el-ha-
 gyattatva , a' leg-rettenetesebb Mag6noss6g-
 ban szeml6lem magamat . Igaz ugyan , hogy
 hathat6s akkor a' j6 Lelki-esm6ret' V6gafzta-
 l6sa ; de melly igen er6s6dik az , az Isten-
 re-val6 Gondolat 6ltal a' ki bels6 R6fzeimet-

is látja! Melly nagy Vígafztalás vagyon elrejtve egy tsendes Imádságban, a' mellyet a' Kietlenből, vagy a' Tömlöztből emelek ahoz az eggyetlen eggy Valósághoz, a' ki engem jól esmér, és ért! Nem vagyok akkor magánosan. Az Isten ki-pótolja az Emberek' Nemlétét; és ő hozzá fel-sírni, meg-tsendesít a' leg-nagyobb Nyomorúságok közt-is.

Melly Szeretetre-méltó a' Vallás akkor-is, midön annak a' Végnek dítsőséges Betsét érezteti vélünk, a' mellyre ide alá rendeltettünk! A' mutatja nekünk, hogy az Isten hív bennünket, az Emberi Nemzet' és minden Teremtés' Bóldogságán-való Munkálódásra; hogy mi az ő Tíft-viselői vagyunk ide alá, és az ő Végeit elő-mozdítani Hívatalunk. Melly nagy Tíftesség az, a' mellyet a' Vallás ad nekünk! . . . Mi jobbít-hatjuk a' Földet, és az Emberi Természetet, nevelhetjük a' Teremtések' Bóldogságát; közelíthetünk az Isten' Végéhez, midön Igazgatónak, Előjárónak, Tanítónak, Ne-

ve-

velőnek, Atyának, Anyának Hívtalját viseljük. Gyakran kevélykedünk benne, ha tsak leg-alább-való Eszköze vagyunk-is valamely Nagy-Urnak, igyekezünk annak még Gondolatját-is bé-tölteni; . . . vallyon nem véghetetlenül nagyobb Gyönyörűség-é az Istentől rendeltetett Hívtalomat helyesen viselni? ugyan hogy járhatnék én az ellen, hogy akadályoztatnám én-meg a' Teremtő' bölts Rendét, hogy lennék Gyalázatjára Magam-viscelete által; hogy tapodnám, pufztítanám azt a' Kertet, a' melyet az Isten ültetett, hogy sérteném-meg az Isten' Ház-népét? én, a' ki véghetetlen Gonofzságnak tartom valamely Fejedelemnek a' Polgárok' Mulatságára rendelt Kertjét öfzve-rontani? . . . Illy felséges Érzéseket támaszt bennünk a' Vallás, és annak Világánál úgy lát-fzik minden Bűn, mint tulajdon Természetiünknek Meg-alázása. . . .

Nem kellemetes Színben jelen-é meg előttünk a' Vallás akkor, a' midön látjuk, hogy minden Testi Gyönyörűségét, a'
mel-

mellyel úgy mint Emberek élhetünk, nem tsak meg-nem enged, hanem némelly meg-határozásokkal Kötelességünké téfzi, tudni-illik, hogy okosan, az-az: rendszeren, annak idejében, és mértékletesen éljünk véle? Éppen nem tsinál Bünt az Ételben és Italban-való Gyönyörüségből, hanem neveli azt, midön bennünket annak Adójára emlékeztet, a' ki olly fok-féle Eledeleket teremtett az Embernek, és Nyelvét olly külömb-féle Izlésre kézfizette. Meg-tartja az Egésséget, és neveli a' Jóizlést, midön a' Mértékletességet, és a' Munkát parantsolja; midön ellenben azok, a' kik a' Vallás' Javaslásait megvetvén, a' rendetlen Étel, és Ital által Egésségeket, Betsületeket, Jó-neveket, Tsendeségeket öfzve-rontják, és Idő Nap előtt fiettetik Sírjokat.

Nem tiltja a' Vallás az Elésben-való Könnyebbséget, a' tsinos Ruházatot, szép Házatot, Szolgálátot, a' Mulatságokat, Társaságokat, Tréfákat 's a' t. de tanít bennünket azokkal úgy élni, a' mint Testünknek

Allapotja, és Környül-állásaink meg-kívánják, úgy, hogy Hívatalunkat el-ne mulassuk; Egységünknek Meg-tartására, és Országunk' Meg-vidámítására a' hasznos Munka után.

Tanít bennünket, miképpen fűszerfámozzuk Befzéllgetéseinket Okossággal és Leereszkedéssel; miképpen édesítsük Tréfáinkat az Igazság, Illendőség, és Szeretet által; hanem ój bennünket a' Puhaságtól, és a' Mértékletlenségtől, a' melly a' Testnek és Léleknek Eröit ki-meríti; öríz a' Pompától, a' melly Rangunkon, és Jövedelmünkön fellyül-van, a' melly a' Tisztesség' és Barátság' helyében Gyűlölséget és Nevetséget szerez . . .

De . . . egész Könyvet kellene írnom, ha azokat a' Kellemetességeket öszve-akarnám fzedni, a' mellyek a' Vallás' gyönyörködtető Képén vagynak el-terjedve; megelégszem, ha azt a' Gyönyörüséget elérhetem, hogy ez által Alkalmatosságot adtam

Ked-

Kedves Barátnéimnak arra, hogy azon
Szépségeket magok keressék a' Vallás' kies
Vidékein.

Próf Schedius Lajos.

A' Haza-szeretet.

Harmadik Eduárd Angliai Király, egy egéssz Efstendeig ostromlotta Calais (Kalé Városát.) 1347-dik Efstendőben 3-dik Augustusban, már annyira szorította a' Város-bélieket az Éhség által, hogy Eggyezésre fel-akarták adni a' Várost. De Eduárd bofzonkodván, hogy Hadi-seregének Virágát ezen egy Város' Ostromlásában el-vefztette, és egy Efstendeig kényszerítetett mulatni mellette, eleinte nem akart lemmi kedvező Eggyezésre lépni. Egy Részét az Őrízetnek meg-akarta öletni, más Részét pedig Fogságba vetni. Mindazonáltal, Fő-tízzeinek Szavokra, a' kik azt terjesztették eleibe, hogy ez által a' Frantziáknak-is Jussok származna hasonlóképpen bänni az Anglusokkal, arra vette magát, hogy meg-elégzik avval, ha a' Város-béliek, magok közül hatot küldenek hozzája, fedetlen Fövel, a' Nyakokba Kötelet, és Kezekbe a' Város' Kúlsát vivén, hogy egyedül ezek légyenek

Bofz-